

Försäkringsvillkor

Traditionell försäkring för Avtalspension SAF-LO och Livsarbetstidspension

Försäkringsvillkor 533

Svenskt Näringsliv – Landsorganisationen i Sverige (LO)

Försäkringsvillkoren gäller från och med 2017-01-01 för försäkringar tecknade från och med 2009-01-01.

Folksam ömsesidig livförsäkring

Folksam

Innehåll

Försäkringen i korthet	3
Avgifter och skatter	5
Försäkringen	7
Försäkringsgivare.....	7
Kollektivavtalsparter.....	7
Försäkringstagare	7
Försäkrad.....	7
Förmånstagare	7
Nämnd.....	8
Valcentral	8
Försäkringsavtalet	9
Tiden för Folksamns försäkringsansvar	9
Premie	10
Ändring av försäkringsvillkoren	10
Traditionell försäkring i Folksam	11
Så här placeras dina premier	11
Pensionskapital	12
Fördelning och tilldelning av överskott	12
Kollektiv konsolideringsnivå	12
Ålderspensionens utformning	13
Så här fungerar garantin för din ålderspension.....	13
Återbetalningsskyddets utformning	15
Ålderspension med återbetalningsskydd.....	15
Hälsoprövning.....	15
Förmånstagarförordnande	16
Flytträtt	17
Inflytt – Flytta intjänat pensionskapital till Folksam	17
Utflytt – Flytta intjänat pensionskapital från Folksam	18
Utbetalning av pension	19
Så här betalas ålderspensionen ut.....	19
Annan utbetalningstid för ålderspension.....	19
Helt förtida uttag av ålderspension under kortare tid än fem år	19
Partiellt uttag av ålderspension	19
Ålderspension före 65 års ålder vid nedsatt arbetsförmåga eller arbetslöshet.....	20
Uppskjutet uttag av ålderspension.....	20
Överskott under utbetalningstid	20
Utbetalningstermin.....	20
Tidpunkt för utbetalning samt räntebestämmelser	21
Force majeure.....	21
Avgifter och skatter	22
Avgifter	22
Skatter	22
Övrigt	23
Information om försäkringen	23
Skydd av personuppgifter	23
Motverkande av penningtvätt och finansiering av terrorism	24
Skaderegistrering	24
Om du inte är nöjd	25
Begreppsförklaringar	27

Försäkringen i korthet

Traditionell försäkring för Avtalspension SAF-LO och Livsarbetspension, nedan kallad försäkringen, tryggar din rätt till tjänstepension. Du får ett försäkringsbesked som bekräftelse på att du omfattas av försäkringen.

Valcentral

Fora är administratör och valcentral för Avtalspension SAF-LO och Livsarbetspension.

Försäkringsgivare

Försäkringsgivare är Folksam ömsesidig livförsäkring, organisationsnummer 502006-1585, i dessa försäkringsvillkor benämnt Folksam.

Försäkrad

Försäkringen grundar sig på kollektivavtal för anställd inom den privata sektorn som omfattas av Avtalspension SAF-LO och Livsarbetspension. Den anställde betraktas som försäkrad och benämns i dessa försäkringsvillkor i du-form.

Försäkringstagare

Din arbetsgivare är försäkringstagare och betalar premien. Du betraktas dock som försäkringstagare i fråga om:

- rätten till pension
- rätten att välja till återbetalningsskydd och förmånstagare
- rätten att ändra försäkringen
- rätten att flytta intjänat pensionskapital.

Traditionell försäkring i Folksam

Premien placeras i en traditionell försäkring hos Folksam, som ansvarar för förvaltningen av din pension. Premien placeras i olika tillgångsslag.

Fördelningen mellan tillgångsslagen är åldersberoende. Om du till exempel är 25 år placeras 70 procent av premien i aktier. Med ökande ålder minskar andelen aktier vid premieplacering och andelen för andra tillgångsslag ökar.

Försäkringen har ett garanterat pensionsbelopp, som beräknas på olika sätt beroende på när premierna betalats in.

För premie som avser tid till och med intjänandeåret 2016.

Försäkringen innehåller garantier vid utbetalning av ålderspension: premiegaranti och plusgaranti. Premiegarantin innebär att de förväntade garanterade pensionsutbetalningarna vid pensioneringstidpunkten motsvarar summan av de inbetalda premierna. Plusgarantin innebär dels att visst överskott tilldelas från 55 års ålder om försäkringens värdeutveckling har varit god, dels att det garanterade pensionsbeloppet, vid pensioneringstidpunkten, beräknas på minst 80 procent av pensionskapitalet.

Nedanstående exempel visar hur premiegaranti och plusgaranti fungerar vid utbetalning av ålderspension.

Exempel – Folksam tillämpar premiegarantin:

Summa inbetalda premier till försäkringen är 100.000 kronor. Dessa har byggt upp ett garanterat pensionsbelopp.

Försäkringens pensionskapital (värde) är 90.000 kronor.

Pensionskapitalet är lägre än det garanterade pensionsbeloppet och därmed gäller premiegarantin, 100.000 kr.

Om det vid ett senare utbetalningstillfälle skulle finnas ett överskott i försäkringen, betalar vi även ut ett tilläggsbelopp.

Exempel – Folksam tillämpar plusgarantin:

Summa inbetalda premier till försäkringen är 100.000 kronor. Dessa har byggt upp ett garanterat pensionsbelopp.

Försäkringens pensionskapital (värde) är 200.000 kronor.

Plusgaranti ger ett garanterat belopp beräknat på 80 procent av pensionskapitalet (160.000 kronor) och därmed höjs det garanterade pensionsbeloppet.

Dessutom betalar vi ut ett tilläggsbelopp så länge det finns ett överskott i försäkringen.

För premie som avser tid från och med intjänandeåret 2017.

Försäkringen innehåller en garanti vid utbetalning av ålderspension, som innebär att 85 procent av varje inbetald premie ger ett garanterat pensionsbelopp per månad.

Om värdeutvecklingen har varit god så kan det garanterade pensionsbeloppet höjas genom så kallad Plusgaranti. Den innebär dels att visst överskott tilldelas från 55 års ålder om försäkringens värdeutveckling har varit god, dels att det garanterade pensionsbeloppet, vid pensioneringstidpunkten, beräknas på minst 80 procent av pensionskapitalet.

Exempel - Regler om garanterat pensionsbelopp:

Summa inbetalda premier till försäkringen är 100.000 kronor. Av dessa har 85.000 kronor byggt upp ett garanterat pensionsbelopp.

Försäkringens pensionskapital (värde) är 80.000 kronor och därmed gäller istället det garanterade pensionsbeloppet.

Om det vid ett senare utbetalningstillfälle skulle finnas ett överskott i försäkringen, betalar vi även ut ett tilläggsbelopp.

Exempel – Folksam tillämpar plusgarantin:

Summa inbetalda premier till försäkringen är 100.000 kronor. Av dessa har 85.000 kronor byggt upp ett garanterat pensionsbelopp.

Försäkringens pensionskapital (värde) är 200.000 kronor.

Plusgarantin ger ett garanterat belopp beräknat på 80 procent av pensionskapitalet (160.000 kronor) och därmed höjs det garanterade pensionsbeloppet.

Dessutom betalar vi ut ett tilläggsbelopp så länge det finns ett överskott i försäkringen.

Premie

Premien bestäms av kollektivavtalsparterna.

Storleken på eventuell kompletterande premie till Avtalspension SAF-LO bestäms enligt överenskommelse mellan din arbetsgivare och den lokala fackliga organisationen, mellan förbundsparterna eller mellan din arbetsgivare och dig.

För Livsarbetstidspension är överenskommelse om kompletterande premie inte möjlig.

Din arbetsgivare betalar in premien till Fora, som vidarebefordrar den till Folksam.

Ålderspension

Försäkringen ger dig ålderspension från 65 års ålder och utbetalningen pågår livet ut, om du inte meddelar annat.

Utbetalningen består av ett garanterat pensionsbelopp. Eventuella överskott i försäkringen betalas ut till dig som tilläggsbelopp.

Pensionen beskattas som inkomst av tjänst och i samband med utbetalning gör Folksam avdrag för preliminär skatt.

Innan du börjar lyfta ålderspensionen kan du välja:

- att lägga till ett ekonomiskt skydd för dina efterlevande, så kallat återbetalningsskydd, se *Återbetalningsskyddets utformning*
- att flytta pensionskapitalet till en annan försäkringsgivare, som kollektivavtalsparterna godkänt, se *Flytträtt*
- att ta ut delar av pensionen vid olika tillfällen, se *Utbetalning av pension*
- att ta ut pensionen under en begränsad tid, se *Utbetalning av pension*
- en annan pensioneringstidpunkt, se *Utbetalning av pension*.

Återbetalningsskydd

Om du väljer till återbetalningsskydd kommer förmånstagare att få utbetalning från försäkringen vid ditt dödsfall. Återbetalningsskyddet medför att din egen ålderspension blir något lägre då du inte får ta del av arvsvinsterna, se *Begreppsförklaringar*. I vissa fall krävs godkänd hälsoprövning vid tillval av återbetalningsskydd.

Om återbetalningsskydd saknas kommer ingen utbetalning att ske vid ditt dödsfall, och försäkringen upphör.

Avgifter och skatter

För att förvalta din tjänstepension tar Folksam ut avgifter, som kollektivavtalsparterna har godkänt, se *Avgifter och skatter*. Avgifterna kan ändras.

Folksam betalar, enligt lag, årlig avkastningsskatt som dras från försäkringens värde.

På folksam.se redovisas aktuella avgifter.

Flytt av intjänat pensionskapital

Du kan flytta intjänat pensionskapital till Folksam från annan försäkringsgivare som kollektivavtalsparterna godkänt. Du kan också flytta intjänat pensionskapital från Folksam till annan valbar försäkringsgivare.

Om du överväger att flytta ut ditt intjänade pensionskapital till fondförsäkring i stället, jämför då gärna den förvaltningsformen med traditionell försäkring, som nu gäller för din tjänstepension i Folksam, se *Traditionell försäkring i Folksam*.

Följ värdeutvecklingen på Mina sidor

I det årliga värdebeskedet kan du se värdeutvecklingen och avgiftsuttagen i försäkringen under föregående år. Du kan också följa värdeutvecklingen på folksam.se, under Logga in på Mina sidor.

Om du inte är nöjd

Om du inte är nöjd med Folksams hantering av ditt ärende, ber vi dig kontakta oss. Vill du därefter gå vidare med ditt ärende, kan du bland annat kontakta Kundombudsmannen Folksam.

Om din fråga gäller tolkning eller tillämpning av kollektivavtalets bestämmelser kan du vända dig till den nämnd som kollektivavtalsparterna har inrättat för prövning av ärenden. Kontakta Fora för mer information.

Se folksam.se för kontaktuppgifter inom Folksam och för Kundombudsmannen Folksam.

Se fora.se för kontaktuppgifter inom Fora.

Försäkringen

Försäkringsgivare

Försäkringsgivare är Folksam ömsesidig livförsäkring, organisationsnummer 502006-1585, i dessa försäkringsvillkor benämnt Folksam. Huvudkontorets adress är Folksam, 106 60 Stockholm. För mer information om bolaget, gå in på folksam.se eller kontakta närmaste Folksam-kontor.

Kollektivavtalsparter

Traditionell försäkring för Avtalspension SAF-LO och Livsarbetstidspension, nedan kallad försäkringen, är en premiebestämd tjänstepension som grundar sig på kollektivavtal. Försäkringen gäller för anställda som omfattas av någon av följande pensionsplaner:

- Ålderspension enligt Avtalspension SAF-LO, som är ett kollektivavtal tecknat mellan Svenskt Näringsliv och Landsorganisationen i Sverige (LO). För försäkringen gäller vid var tid gällande överenskommelser mellan Svenskt Näringsliv och LO om Avtalspension SAF-LO samt vid var tid gällande gemensamma försäkringsvillkor för AFA-försäkringarna och Avtalspension SAF-LO. Parterna benämns i dessa villkor kollektivavtalsparterna.
- Livsarbetstidspension enligt lokala överenskommelser mellan olika förbund inom Svenskt Näringsliv och LO¹. Parterna benämns i dessa villkor kollektivavtalsparterna.

Dessa försäkringsvillkor omfattar överenskommelser om Avtalspension SAF-LO 2009 samt överenskommelser om Avtalspension SAF-LO 2014. Försäkringsvillkoren omfattar således dessa båda generationers produktvillkor. Motsvarande gäller för överenskommelser om Livsarbetstidspension.

I dessa försäkringsvillkor används den gemensamma benämningen Avtalspension SAF-LO för samtliga pensionsplaner enligt ovan. Om avvikande regler gäller för någon pensionsplan, försäkringar tecknade vid visst tillfälle eller för någon generation av produktvillkor anges detta särskilt.

Försäkringstagare

Försäkringstagare är den anställdes arbetsgivare, som betalar hela premien för försäkringen.

Försäkrad

Försäkrad är den anställda, på vars liv försäkringen gäller. Detta förhållande kvarstår även efter det att anställningen upphört.

Den försäkrade betraktas dock som försäkringstagare i fråga om rätten till pension samt i fråga om rätten att välja till återbetalningsskydd, och vem som i så fall ska vara förmånstagare. Den försäkrade betraktas också som försäkringstagare i fråga om rätten att ändra försäkringen och att flytta intjänat pensionskapital till annan valbar försäkringsgivare.

I dessa försäkringsvillkor benämns den försäkrade i du-form.

Förmånstagare

Om du har valt till återbetalningsskydd, och avlider innan eller under pågående utbetalning av ålderspension, sker utbetalningen i stället till din/dina förmånstagare.

För återbetalningsskyddet gäller ett generellt förmånstagarförordnande, som anger till vem utbetalning ska ske vid ditt dödsfall, det vill säga vem som är förmånstagare. Om du vill att utbetalning ska ske till någon annan, måste du anmäla detta genom ett skriftligt särskilt förordnande. Det är endast dina efterlevande som kan vara förmånstagare, se *Återbetalningsskyddets utformning*.

Nämnd

Kollektivavtalsparterna har träffat överenskommelse om inrättandet av en särskild nämnd, Pensionsnämnden, som svarar för tolkning och tillämpning av överenskommelse för Avtalspension SAF-LO. Nämndens ledamöter utses av kollektivavtalsparterna. Läs mer under *Om du inte är nöjd*.

Valcentral

Kollektivavtalsparterna har gett Fora AB, organisationsnummer 556541-8356, i dessa försäkringsvillkor kallat Fora, i uppdrag att vara administratör och valcentral för Avtalspension SAF-LO. Fora företräder de försäkringsgivare som kollektivavtalsparterna godkänt. Läs mer om valcentralen på fora.se.

Försäkringsavtalet

Fora har i uppdrag att för arbetsgivare som omfattas av Avtalspension SAF-LO teckna avtal med de försäkringsgivare som vid varje tid meddelar försäkring enligt Avtalspension SAF-LO. Avtalet som tecknas utgör även ett försäkringsavtal.

För försäkringsavtalet gäller dessa försäkringsvillkor, Folksams försäkringstekniska regler, försäkringsavtalslagen (2005:104) och svensk lag i övrigt samt vad som anges i försäkringsbeskedet. För försäkringsavtalet gäller dessutom vid var tid gällande överenskommelser mellan kollektivavtalsparterna.

Dessa försäkringsvillkor gäller även för eventuell kompletterande premie som betalas in till försäkringen enligt överenskommelse mellan din arbetsgivare och den lokala fackliga organisationen, mellan förbundsparterna eller mellan din arbetsgivare och dig.

För Livsarbetstidspension är överenskommelse om kompletterande premie inte möjlig.

För dig som har Avtalspension SAF-LO 2009 och/eller Livsarbetstidspension 2009 tecknas ett nytt försäkringsavtal för premier som avser period från och med 1 januari 2014.

Folksam tecknar även nytt försäkringsavtal vid inflytt av pensionskapital och vid tillägg av återbetalningsskydd där återbetalningsskyddet gäller endast för framtida premier, se även *Återbetalningsskyddets utformning*.

Försäkringsavtalet grundas på de uppgifter som försäkringstagaren eller du har lämnat till Folksam. Om någon uppgift som försäkringstagaren lämnat är oriktig eller ofullständig, gäller vad som anges för sådant fall i försäkringsavtalslagen och i Folksams försäkringstekniska regler. Om sådan uppgift har lämnats av dig, tillämpas vad som skulle ha gällt om uppgiften hade lämnats av försäkringstagaren.

De uppgifter som lämnas till Folksam ligger till grund för försäkringsavtalet och registreras hos Folksam, läs mer under *Övrigt*.

Försäkringsavtalet grundas på kollektivavtal och kan inte sägas upp av Folksam.

Du får ett försäkringsbesked som bekräftelse på att försäkringen har tecknats i Folksam.

Försäkringen får inte pantsättas, belånas, återköpas och inte heller ändras på så sätt att den upphör att vara pensionsförsäkring enligt inkomstskattelagen (1999:1229).

Folksam lämnar kontrolluppgifter enligt skatteförfarandelagen (2011:1244).

Tiden för Folksams försäkringsansvar

Försäkringsavtalet träder i kraft när

- Folksam har fått information från Fora om att du omfattas av avtalet och har valt Folksam som försäkringsgivare samt
- Folksam har mottagit den första premien.

Försäkringsavtalet gäller till dess att utbetalningarna från försäkringen upphör eller att du flyttar ditt intjänade pensionskapital till annan valbar försäkringsgivare, se *Flytträtt*.

Försäkringsavtal upphör också om du avlider, och avtalet vid tidpunkten för dödsfallet

- inte innefattar återbetalningsskydd
- eller
- innefattar återbetalningsskydd, men förmånstagare saknas.

¹ I vissa lokala överenskommelser används i stället för Livsarbetstidspension begreppet Arbetstidspension. För information om gällande avtalsområden, se fora.se.

Premie

Premien bestäms av kollektivavtalsparterna.

Storleken på eventuell kompletterande premie bestäms enligt överenskommelse mellan din arbetsgivare och den lokala fackliga organisationen, mellan förbundsparterna eller mellan din arbetsgivare och dig.

För Livsarbetstidspension är överenskommelse om kompletterande premie inte möjlig.

Din arbetsgivare betalar in premien till Fora, som vidarebefordrar den till Folksam.

Om du är arbetsoförmögen på grund av sjukdom eller olycksfall eller föräldraledig enligt socialförsäkringsbalken (2010:110), kan arbetsgivaren ha rätt till premiebefrielse (avgiftsbefrielse). Premieinbetalningen till din försäkring sker då genom premiebefrielseförsäkringen, för vilken Folksam inte är försäkringsgivare.

Livsarbetstidspension omfattas inte av premiebefrielseförsäkringen och ingen premieinbetalning sker därför vid arbetsoförmåga enligt ovan.

Ändring av försäkringsvillkoren

Dessa försäkringsvillkor grundar sig på vid var tid gällande kollektivavtal om Avtalspension SAF-LO. Försäkringsvillkoren får anpassas till framtida ändringar och tillämpningar som beslutas av kollektivavtalsparterna eller av nämnd eller annat behörigt organ som är utsett av kollektivavtalsparterna. Sådan ändring träder i kraft vid den tidpunkt som kollektivavtalsparterna har kommit överens om.

Under försäkringstiden kan Folksam ändra försäkringsvillkoren med hänsyn till ändrad lagstiftning, myndighets föreskrift eller rättstillämpning. Sådan ändring kan börja gälla omgående.

Folksam kan ändra försäkringsvillkoren även av annan anledning, om ändringen generellt sett inte kan anses innebära en betydande nackdel för försäkringstagaren, dig eller förmånstagaren. Sådan ändring kan börja gälla efter Pensionsnämndens godkännande.

Traditionell försäkring i Folksam

Du är garanterad ett pensionsbelopp, se *Ålderspensionens utformning*.

Så här placeras dina premier

Vid traditionell försäkring är det Folksam som bestämmer hur premierna ska placeras. Placeringen sker med fördelning i olika tillgångsslag beroende på din ålder.

Premier eller inflyttat pensionskapital ska placeras inom fem bankdagar från mottagandet.

Målet för förvaltningen i Folksam är att uppnå högsta möjliga reala avkastning under gällande risk- och placeringsrestriktioner. För förvaltningen gäller bland annat placeringsreglerna i försäkringsrörelselagen (2010:2043), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd samt Folsams egna regler för miljö- och etikhänsyn.

Den största risken för ett livförsäkringsbolag är att inte långsiktigt kunna täcka de garanterade pensionsbeloppen, se *Begreppsförklaringar*. För att minimera denna risk tas särskild hänsyn till försäkringarnas löptid vid sammansättning av placeringstillgångarna.

För att uppnå god riskspridning fördelas innehaven på ett flertal tillgångsslag och marknader. Portföljens totala risknivå följs löpande upp. Risknivån, även vid mycket negativ utveckling av finans- och försäkringsmarknaderna, får inte vara högre än att de lagstadgade kraven kan uppfyllas med hög grad av sannolikhet. Folksam ser löpande över livslängdsantagandena.

Enligt nuvarande policy eftersträvas följande långsiktiga fördelning mellan tillgångsslagen:

Exempel på hur premier placeras vid olika åldrar

Alder	Aktier	Fastigheter och alternativa placeringar	Räntebärande placeringar
25 år	57 %	7 %	36 %
30 år	55 %	8 %	37 %
35 år	53 %	8 %	39 %
40 år	50 %	9 %	41 %
45 år	48 %	9 %	43 %
50 år	45 %	9 %	46 %
55 år	42 %	10 %	48 %
60 år	39 %	10 %	50 %
65 år och äldre	36 %	11 %	53 %

Viss avvikelse från riktmärkena kan förekomma.

Med början från 55 års ålder omplaceras även pensionskapitalet enligt den fördelning som gäller för premien.

Pensionskapital

Med pensionskapital avses försäkringens aktuella värde, beräknat med hänsyn till:

- premieinbetalningar
- eventuella tillägg för arvsvinst
- kapitalavkastning
- utbetalningar av garanterat pensionsbelopp och eventuellt tilläggsbelopp
- minskning av värdet på grund av dödsfall
- avdrag för driftskostnader
- avdrag för avkastningsskatt, som Folksam betalar.

Kapitalavkastning tillförs försäkringen i form av ränta. Räntesatsen bestäms utifrån värdeförändringar på de av Folksams tillgångar som hänförs till försäkringskollektivet. Kapitalavkastningen påverkar pensionskapitalet, som kan både öka och minska under försäkringstiden.

För försäkring utan fullständigt återbetalningsskydd tillförs försäkringen pensionskapital genom det överskott som uppstår då personer i försäkringskollektivet avlider, så kallad arvsvinst, se *Begreppsförklaringar*.

Avdrag för drifts- och skattekostnader utformas på sådant sätt att de sammantaget bedöms täcka de verkliga drifts- och skattekostnaderna. Kostnadsutjämning över tiden kan göras.

Pensionskapitalet är inte garanterat utan kan både öka och minska. Folksam lämnar ingen utfästelse om dess framtida värdetillväxt.

Fördelning och tilldelning av överskott

Överskott uppstår om utvecklingen av kapitalavkastning, driftskostnader, livslängd och avkastningsskatt totalt sett blir gynnsammare än vad som antagits vid fastställande av det garanterade pensionsbeloppet. Överskottet fördelas individuellt på varje försäkring i relation till dess bidrag till överskottets uppkomst.

Överskottsmedel kan i enlighet med Folksams bolagsordning även användas för att täcka förluster i Folksam. Överskottet utgör en del av Folksams konsolideringsfond och är inte garanterat förrän det tilldelats försäkringen.

När du är 55-65 år tilldelas din försäkring överskott årsvis. Om 60 procent av pensionskapitalet vid 55 års ålder ger ett belopp som är högre än det garanterade, höjs det garanterade pensionsbeloppet. Procentandelen ökar årligen så att det garanterade pensionsbeloppet vid 65 års ålder beräknas på 80 procent av pensionskapitalet (plusgaranti).

Angående tilldelning av överskott under utbetalningstiden, se *Utbetalning av pension*.

Kollektiv konsolideringsnivå

Kollektiv konsolideringsnivå är förhållandet mellan de totala tillgångarna och åtagandena gentemot de försäkrade i form av framtida utbetalningar och eventuellt tilläggsbelopp. Om de sammanlagda tillgångarna precis motsvarar de sammanlagda pensionskapitalen är den kollektiva konsolideringsnivån 100 procent. Målet för konsolideringsnivån fastställs av styrelsen, och är för denna försäkringsprodukt 100 procent.

Ålderspensionens utformning

Ålderspensionen betalas ut från och med den månad du fyller 65 år. Utbetalningen pågår livet ut. Inför din pensionering kan du ändra såväl pensioneringstidpunkt som utbetalningstid. Du kan även att ta ut din pension i olika delar vid olika tillfällen. Se *Utbetalning av pension*.

Ålderspensionen gäller i sin grundform utan återbetalningsskydd. Det är du själv som avgör om återbetalningsskydd ska ingå, se *Återbetalningsskyddets utformning*. Om återbetalningsskydd saknas vid ditt dödsfall sker ingen utbetalning från försäkringen, som därmed upphör.

Så här fungerar garantin för din ålderspension

Ditt pensionsbelopp byggs upp genom inbetalning av premier. Varje inbetald premie ökar beloppets storlek. Vid beräkningen av pensionsbeloppet tas hänsyn till aktuella antaganden om skatter, kostnader och framtida livslängd oberoende av kön.

Vid ändring av försäkringen, det vill säga ändring av pensioneringstidpunkt eller utbetalningstid, tillval/borttag av återbetalningsskydd eller vid partiellt uttag, sker omräkning av det garanterade pensionsbeloppet med hjälp av vid ändringstidpunkten aktuella antaganden om skatter, kostnader och framtida livslängd oberoende av kön.

Om försäkringens värdeutveckling är god sker successiv tilldelning av överskott från och med det år du fyller 55 år, vilket höjer ditt garanterade pensionsbelopp.

Plusgaranti

Plusgarantin innebär att det garanterade pensionsbeloppet, vid pensioneringstidpunkten, beräknas på minst 80 procent av pensionskapitalet.

Enligt vilka garantiregler betalas ålderspensionen ut?

Vid pensioneringstidpunkten beräknas det garanterade pensionsbeloppet.

Nedan visas exempel på när Folksam tillämpar garantierna.

För mer information om garantiregler för inflyttat pensionskapital, se *Inflytt - Flytta intjänat pensionskapital*.

För premie som avser tid till och med intjänandeåret 2016.

Exempel – Folksam tillämpar premiegarantin:

Summa inbetalda premier till försäkringen är 100.000 kronor. Dessa har byggt upp ett garanterat pensionsbelopp.

Försäkringens pensionskapital (värde) är 90.000 kronor.

Pensionskapitalet är lägre än det garanterade pensionsbeloppet och därmed gäller premiegarantin, 100.000 kr..

Om det vid ett senare utbetalningstillfälle skulle finnas ett överskott i försäkringen, betalar vi även ut ett tilläggsbelopp.

Exempel – Folksam tillämpar plusgaranti:

Summa inbetalda premier till försäkringen är 100.000 kronor. Dessa har byggt upp ett garanterat pensionsbelopp.

Försäkringens pensionskapital (värde) är 200.000 kronor.

Plusgaranti ger ett garanterat belopp beräknat på 80 procent av pensionskapitalet (160.000 kronor) och därmed höjs det garanterade pensionsbeloppet.

Dessutom betalar vi ut ett tilläggsbelopp så länge det finns ett överskott i försäkringen.

För premie som avser tid från och med intjänandeåret 2017.

Försäkringen innehåller en garanti vid utbetalning av ålderspension: Garanterat pensionsbelopp. Det innebär att 85 procent av varje inbetald premie ger ett garanterat pensionsbelopp per månad.

Om värdeutvecklingen har gått bra så kan det garanterade pensionsbeloppet höjas genom så kallad Plusgaranti. Den innebär dels att visst överskott tilldelas från 55 års ålder om försäkringens värdeutveckling har varit god, dels att det garanterade pensionsbeloppet, vid pensioneringstidpunkten, beräknas på minst 80 procent av pensionskapitalet.

Exempel – Regler om garanterat pensionsbelopp:

Summa inbetalda premier till försäkringen är 100.000 kronor. Av dessa har 85.000 kronor byggt upp ett garanterat pensionsbelopp.

Försäkringens pensionskapital (värde) är 80.000 kronor och därmed gäller istället det garanterade pensionsbeloppet.

Om det vid ett senare utbetalningstillfälle skulle finnas ett överskott i försäkringen, betalar vi även ut ett tilläggsbelopp.

Exempel – Folksam tillämpar plusgarantin:

Summa inbetalda premier till försäkringen är 100.000 kronor. Av dessa har 85.000 kronor byggt upp ett garanterat pensionsbelopp.

Försäkringens pensionskapital (värde) är 200.000 kronor.

Plusgarantin ger ett garanterat belopp beräknat på 80 procent av pensionskapitalet (160.000 kronor) och därmed höjs det garanterade pensionsbeloppet.

Dessutom betalar vi ut ett tilläggsbelopp så länge det finns ett överskott i försäkringen.

Återbetalningsskyddets utformning

Det här kan du välja

Innan du har börjat lyfta ålderspensionen helt eller delvis kan du:

- *välja till återbetalningsskydd* för hela ditt pensionskapital inom Avtalspension SAF-LO. Om du väljer till återbetalningsskydd för Avtalspension SAF-LO läggs återbetalningsskydd till även för eventuell Livsarbetstidspension.

Innan den första utbetalningen av livsvarig ålderspension kan du:

- *välja den tid som försäkringen gäller med återbetalningsskydd*, så kallad garantitid. Du anmäler ändringar av garantitiden till Folksam.

Ålderspension med återbetalningsskydd

Innan ålderspensionen har börjat betalas ut helt eller delvis kan du välja till återbetalningsskydd för hela pensionskapitalet. Återbetalningsskydd innebär att förmånstagare får utbetalning från försäkringen vid ditt dödsfall. Om du väljer till återbetalningsskydd blir din ålderspension något lägre än om du inte gör det, eftersom du inte får ta del av arvsvinsterna.

Om du har valt till återbetalningsskydd gäller följande vid ditt dödsfall:

- *Om du avlider innan du har börjat lyfta ålderspensionen*, omplaceras ditt pensionskapital enligt samma fördelning som gäller för premien och pensionskapitalet vid 65 eller äldre, se *Traditionell försäkring i Folksam*. Därefter börjar det aktuella pensionsbeloppet betalas ut till dina förmånstagare i fem år. Utbetalningarnas storlek beror på pensionskapitalets värdeutveckling och det garanterade pensionsbeloppets storlek.
- *Om du avlider under pågående utbetalning av livsvarig ålderspension*, fortsätter utbetalningarna till förmånstagare i 20 år, eller den kortare garantitid som du valt, med avdrag för den tid då ålderspensionen utbetalats till dig. Den del av försäkringens värde som avser tiden efter garantitidens slut bortfaller vid ditt dödsfall, vilket bidrar till arvsvinster för andra försäkringar inom försäkringskollektivet. Avlider du efter att garantitiden tagit slut, upphör försäkringen och inga utbetalningar görs därefter.
- *Om du avlider under pågående utbetalning av tidsbegränsad ålderspension*, fortsätter utbetalningarna till förmånstagare under resterande tid.

Om du vill välja till återbetalningsskydd ska du göra det genom anmälan till Fora.

Du kan när som helst välja bort valt återbetalningsskydd. Om du vill välja bort återbetalningsskydd innan det att ålderspensionen börjat betalas ut ska du göra det genom anmälan till Fora. Om du vill välja bort återbetalningsskydd efter det att ålderspensionen börjat betalas ut ska du göra det genom anmälan till Folksam.

Hälsoprövning

Om du väljer till återbetalningsskydd vid första möjliga valtillfälle krävs ingen hälsoprövning. Väljer du till återbetalningsskydd inom tolv månader efter en så kallad familjehändelse, som att du har gift dig, blivit sambo eller fått barn, krävs inte heller någon hälsoprövning.

Om du däremot vill välja till återbetalningsskydd vid en annan tidpunkt, utan samband med en inträffad familjehändelse, måste du fylla i en hälsodeklaration. Klarar du hälsoprövningen, gäller återbetalningsskyddet för såväl intjänat pensionskapital som framtida premier. Klarar du inte hälsoprövningen, gäller återbetalningsskyddet endast för framtida premier.

Det är Fora som gör hälsoprövningen.

Förmånstagarförordnande

Förmånstagarförordnandet fastställer till vem återbetalningsskyddet ska betalas ut vid ditt dödsfall, det vill säga vem som är förmånstagare. Om förmånstagaren avlider innan försäkringens hela värde har betalats ut, inträder annan förmånstagare, om sådan finns. Om förmånstagare saknas vid ditt dödsfall sker ingen utbetalning från försäkringen, som därmed upphör. Vid försäkringens tecknande gäller ett generellt förmånstagarförordnande, som du kan ändra.

Om du vill ändra det generella förordnandet, måste du göra det genom en skriftlig anmälan till Fora, som ansvarar för förmånstagarregistret.

Generellt förmånstagarförordnande

Om du inte har anmält annat, kommer utbetalning att ske till förmånstagare enligt denna ordningsföljd:

1. Din make/registrerade partner/sambo.
2. Dina arvsberättigade barn.

Make/registrerade partner är förmånstagare även när mål om äktenskapsskillnad/upplösning av registrerat partnerskap pågår.

Särskilt förmånstagarförordnande

Du kan skriftligen anmäla en eller flera av följande personer som förmånstagare, i valfri ordningsföljd och/eller med valfri fördelning av återbetalningsskyddet:

- a. Din make/registrerade partner eller tidigare make/registrerade partner.
- b. Din sambo eller tidigare sambo.
- c. Barn/styvbarn/fosterbarn till dig eller till någon person under a) eller b).

Make/registrerade partner är förmånstagare även när mål om äktenskapsskillnad/upplösning av registrerat partnerskap pågår.

Det särskilda förmånstagarförordnandet gäller till dess att du ändrar eller återkallar det.

Förmånstagens ändringsmöjligheter

Om du avlider innan utbetalning av ålderspension har påbörjats, har förmånstagare rätt att i anslutning till dödsfallet begära att utbetalningstidpunkten för återbetalningsskyddet ska senareläggas. Ändringen måste avse hela försäkringen och skriftligen godkännas av samtliga förmånstagare vars rätt inträtt.

Förmånstagare ska anmäla ändringen till Folksam.

Avstående

Förmånstagare kan helt eller delvis avstå från sin förmånstagar rätt. Ett avstående kan inte villkoras och avser alla framtida utbetalningar. I avstående eller avliden förmånstagens ställe inträder den förmånstagare som är närmast i tur enligt förordnandet. Har ett avstående gjorts och det senare kommer att saknas förmånstagare, inträder åter den som tidigare gjort avstående.

Vem är sambo?

Med sambo avses ogift person, som under äktenskapsliknande förhållanden stadigvarande sammanbor med dig, under förutsättning att även du är ogift och att ni

- har eller har haft eller väntar barn tillsammans

eller

- tidigare har varit gifta eller registrerade partner

eller i vart fall

- stadigvarande sammanbott sedan minst sex månader.

Vad gäller om flera barn är förmånstagare?

Finns det flera barn som är förmånstagare, fördelas återbetalningsskyddet i lika delar mellan dem, såvida inget annat anges.

Flytträtt

Det här kan du välja

Du kan välja att flytta intjänat pensionskapital till Folksam från annan av kollektivavtalsparterna godkänd försäkringsgivare.

Fram till tre månader innan din ålderspension helt eller delvis börjar betalas ut, kan du välja att flytta ditt intjänade pensionskapital från Folksam till annan valbar försäkringsgivare.

Inflytt – Flytta intjänat pensionskapital till Folksam

Du kan flytta intjänat pensionskapital till Folksam från annan av kollektivavtalsparterna godkänd försäkringsgivare (avgivande försäkringsgivare). Flytt av intjänat pensionskapital från Avtalspension SAF-LO utan återbetalningsskydd måste ske till motsvarande försäkring i Folksam. Med motsvarande försäkring menas en försäkring som är utformad på samma sätt som den försäkring som det intjänade pensionskapitalet flyttas från. Om du till exempel flyttar pensionskapital som avser Avtalspension SAF-LO *utan* återbetalningsskydd, ska inflytt till mottagande försäkringsgivare ske till en försäkring som också avser Avtalspension SAF-LO utan återbetalningsskydd.

Motsvarande regler gäller vid inflytt av pensionskapital från

- Avtalspension SAF-LO *med* återbetalningsskydd
- Livsarbetspension utan återbetalningsskydd
- Livsarbetspension med återbetalningsskydd

Vid inflytt av pensionskapital övergår försäkringsansvaret till Folksam vid mottagandet av pensionskapitalet.

För inflyttat intjänat pensionskapital gäller samma placeringsregler som för premieinbetalningar, se *Traditionell försäkring i Folksam*.

Om du har flyttat pensionskapitalet och vill flytta det igen, kan du göra det tidigast efter tolv månader räknat från den förra flytten.

Tillämpning av garantin för pensionskapital som du flyttar in till Folksam från och med 2017-01-01:

Om du flyttar in pensionskapital till Folksam innan du har fyllt 55 år, ger 85 procent av det inflyttade kapitalet ett garanterat pensionsbelopp. Om du ändrar din pensioneringstidpunkt så att tidsperioden mellan inflyttsdatumet och den nya pensioneringstidpunkten är mindre än 10 år så ger 70 procent av det inflyttade kapitalet ett garanterat pensionsbelopp.

Om du flyttar in pensionskapital till Folksam efter att du har fyllt 55 år, ger 70 procent av det inflyttade kapitalet ett garanterat pensionsbelopp. Om du ändrar din pensioneringstidpunkt så att tidsperioden mellan inflyttsdatumet och den nya pensioneringstidpunkten är 10 år eller mer så ger 85 procent av det inflyttade kapitalet ett garanterat pensionsbelopp.

Tillämpning av premiegarantin för pensionskapital som du flyttar in till Folksam från och med 2014-01-01 till och med 2016-12-31.

Om du flyttar in pensionskapital till Folksam *innan* du har fyllt 55 år, motsvarar de förväntade garanterade pensionsutbetalningarna vid din pensioneringstidpunkt minst storleken på det inflyttade pensionskapitalet. Om du ändrar din pensioneringstidpunkt så att tidsperioden mellan inflyttsdatumet och den nya pensioneringstidpunkten är mindre än 10 år så motsvarar de förväntade garanterade pensionsutbetalningarna vid den nya pensioneringstidpunkten minst 80 procent av det inflyttade pensionskapitalet.

Om du flyttar in pensionskapital till Folksam *efter* att du har fyllt 55 år, motsvarar de förväntade garanterade pensionsutbetalningarna vid din pensioneringstidpunkt minst 80 procent av

det inflyttade pensionskapitalet. Om du ändrar din pensioneringstidpunkt så att tidsperioden mellan inflyttsdatumet och den nya pensioneringstidpunkten är 10 år eller mer så motsvarar de förväntade garanterade pensionsutbetalningarna vid nya pensioneringstidpunkten minst storleken på det inflyttade pensionskapitalet.

Tillämpning av premiegarantin för pensionskapital som du har flyttat in till Folksam till och med 2013-12-31.

Om du har flyttat in pensionskapital till Folksam *innan* du fyllde 50 år, motsvarar de förväntade garanterade pensionsutbetalningarna vid din pensioneringstidpunkt minst storleken på det inflyttade pensionskapitalet. Om du har flyttat in pensionskapital till Folksam *efter* att du fyllde 50 år, motsvarar de förväntade garanterade pensionsutbetalningarna vid din pensioneringstidpunkt minst 80 procent av det inflyttade pensionskapitalet.

Utflytt – Flytta intjänat pensionskapital från Folksam

Fram till tre månader innan din ålderspension helt eller delvis börjar betalas ut, kan du välja att flytta intjänat pensionskapital från Folksam till motsvarande försäkring hos en annan valbar försäkringsgivare (mottagande försäkringsgivare). Med motsvarande försäkring menas en försäkring som är utformad på samma sätt som den försäkring som det intjänade pensionskapitalet flyttas från. Om du till exempel flyttar pensionskapital som avser Avtalspension SAF-LO *utan* återbetalningsskydd, ska inflytt till mottagande försäkringsgivare ske till en försäkring som också avser Avtalspension SAF-LO utan återbetalningsskydd.

Motsvarande regler gäller vid utflytt av pensionskapital från

- Avtalspension SAF-LO *med* återbetalningsskydd
- Livsarbetspension utan återbetalningsskydd
- Livsarbetspension med återbetalningsskydd

Flytten ska avse allt intjänat pensionskapital i försäkringen. Om försäkring är helt eller delvis under utbetalning kan flytten inte genomföras.

Om du har flyttat pensionskapital och vill flytta det igen, kan du göra det tidigast efter tolv månader räknat från den förra flytten.

Bestämning av flyttbart pensionskapital

Försäkringens pensionskapital utgör det flyttbara pensionskapitalet. Pensionskapitalet är inte garanterat vid flyttillfället.

Flyttprocess

Du gör din anmälan om flytt hos Fora, som vidarebefordrar den till Folksam för åtgärd. Folksam genomför flytt av pensionskapital efter instruktion från Fora, i enlighet med det regelverk som Pensionsnämnden fastställt. Reglerna i inkomstskattelagen ska följas.

Du har rätt att ångra flytten, se reglerna för ångerrätt på fora.se.

Folksam ska genomföra flytten senast den sista i månaden två månader efter det datum där information om kapitalflytten levererades från Fora (karenstid).

Om Folksam genomför flytten efter den angivna karenstiden ska räntekompensation tillföras det flyttade pensionskapitalet. Räntekompensation beräknas från och med detta datum till och med den tidpunkt då överföring av pensionskapitalet genomförs. Räntesatsen för räntekompensation följer Riksbankens referensränta, som fastställs varje kalenderhalvår. Ränta utbetalas inte om den sammanlagda räntan understiger 0,5 procent av prisbasbeloppet.

Vid flytten övergår försäkringsansvaret till den mottagande försäkringsgivaren när pensionskapitalet överförs från Folksam.

Inom 14 kalenderdagar från det att flytten genomförts skickar Folksam kontrolluppgift om flytten till Skatteverket.

Vid dödsfall efter att anmälan om flytt inkommit till Folksam, avbryts flytten.

Flyttavgift

För flytten har Folksam rätt att ta ut en avgift, som godkänts av kollektivavtalsparterna, se *Avgifter och skatter*.

Utbetalning av pension

Det här kan du välja

Inför utbetalning av ålderspension kan du

- ändra till *annan pensioneringstidpunkt* än 65 år. Pensioneringstidpunkten kan vara lägst 55 år (förtida uttag). Du kan också välja en pensioneringstidpunkt som är högre än 65 års ålder (uppskjutet uttag).
- ändra från livsvarig till *tidsbegränsad utbetalningstid*.
- välja partiellt uttag, som innebär att du får din ålderspension utbetald i olika delar vid olika tillfällen.

När ålderspensionen har börjat betalas ut ligger ditt val fast och kan inte ändras.

Anmälan om ändring av pensioneringstidpunkt, utbetalningstid och partiellt uttag görs till Folksam.

Så här betalas ålderspensionen ut

Ålderspensionen utbetalas månadsvis i efterskott från och med den månad du fyller 65 år. Inför utbetalning av ålderspension vid ordinarie pensionsålder 65 år får du information från Folksam om de ändringsmöjligheter du har innan utbetalningen påbörjas.

Du kan lyfta din ålderspension före 65 års ålder, dock tidigast från och med månaden efter det att du har fyllt 55 år.

Annan utbetalningstid för ålderspension

Du har rätt att ändra utbetalningstid för ålderspensionen. I stället för livsvarig utbetalningstid kan du välja en tidsbegränsad utbetalningstid, lägst fem och högst 20 år. Du kan i särskilda fall välja kortare utbetalningstid än fem år, se *Helt förtida uttag av ålderspension under kortare tid än fem år* respektive *Partiellt uttag av ålderspension*.

Om du har ändrat utbetalningstid för din ålderspension ändras också garantitiden, se *Återbetalningsskyddets utformning*.

Helt förtida uttag av ålderspension under kortare tid än fem år

För att du ska kunna göra ett helt förtida uttag på kortare tid än 5 år före 65 års ålder krävs att uttaget sker i pensioneringssyfte och att utbetalningen pågår till minst 65 års ålder.

Dessutom krävs att ålderspensionen från Folksam högst motsvarar din totala inkomstförlust i kronor räknat från uttagstidpunkten och fram till 65 års ålder.

Med pensioneringssyfte menas att du ska ha för avsikt att helt lämna arbetslivet för att pensionera dig. Du ska skriftligen intyga till Folksam att du har ett pensioneringssyfte. Kravet på pensioneringssyfte gäller per försäkring.

Partiellt uttag av ålderspension

Du har rätt till partiellt uttag, som innebär att du kan få din ålderspension utbetald i olika delar vid olika tillfällen. Regler för partiellt uttag är bestämda av Pensionsnämnden, enligt följande:

- Partiellt uttag kan göras såväl före som efter 65 års ålder.
- Partiellt uttag kan utbetalas livsvarigt eller som temporär utbetalning i längst 20 år.
- Det finns ingen kortaste utbetalningstid vid partiellt uttag. Partiellt uttag före ordinarie pensionsålder (65 år) ska dock alltid pågå minst till fram till 65 års ålder.
- För partiellt uttag av ålderspension krävs att uttagen andel tas ut i pensioneringssyfte. Du måste trappa ner arbetstiden med minst samma procentuella andel som det partiella uttaget utgör av hel ålderspension. Du ska skriftligen intyga till Folksam att pensioneringssyfte föreligger.

Exempel: Om du arbetar 100 procent och vill ta ut 25 procent av din ålderspension, måste du minska din arbetstid till 75 procent.

- Du väljer fritt hur stor andel som ska tas ut, dock får du inte ta ut en större procentuell andel än din minskade sysselsättningsgrad. Ditt totala månadsbelopp för det partiella uttaget får inte heller bli större än din inkomstförlust per månad. Denna begränsning gäller för hela din Avtalspension SAF-LO oavsett om du påbörjar partiellt uttag hos en eller flera försäkringsgivare.
- Varje försäkring kan delas upp i högst två deluttag och ett slututtag.
- Vid stegvis nedtrappning av arbetstiden sker beräkning av tillåten uttagsandel utifrån den arbetstid som gällde före den första nedtrappningen.

När utbetalningen av ålderspension har påbörjats till någon del, kan du inte ändra försäkringsavtalet förutom när det gäller att välja bort återbetalningsskydd.

Ålderspension före 65 års ålder vid nedsatt arbetsförmåga eller arbetslöshet

Du som är arbetsförmögen på grund av sjukdom kan inte uppbära Avtalspension SAF-LO för den del som arbetsförmågan avser. Detsamma gäller om du är arbetslös.

Om du får både partiell ålderspension från Folksam och sjukpenning eller sjukersättning från Försäkringskassan, och din arbetsförmåga försämras ytterligare, upphör inte din rätt till fortsatt utbetalning av ålderspension från Folksam.

Uppskjutet uttag av ålderspension

Du kan börja lyfta din pension senare än vid den ordinarie pensionsåldern 65 år. Det finns ingen tids- eller åldersgräns för uppskjutet pensionsuttag. Du väljer själv tidpunkt. Om du inte begär uppskjutet uttag, sker utbetalning från 65 års ålder.

Överskott under utbetalningstid

Vid varje utbetalningstillfälle sker en beräkning av hur stort utbetalningsbelopp det aktuella pensionskapitalet medger. Det garanterade pensionsbeloppet betalas alltid ut. Utöver det garanterade pensionsbeloppet kan även ett tilläggsbelopp utbetalas. Tilläggsbeloppet kan både öka och minska beroende på hur pensionskapitalet utvecklas.

Exempel – Tilläggsbelopp

Det totala utbetalningsbeloppet jämförs med ditt garanterade pensionsbelopp. Om det totala utbetalningsbeloppet är större än det garanterade pensionsbeloppet, betalas ett tilläggsbelopp ut.

Det totala utbetalningsbeloppet	Tilläggsbelopp
	Det garanterade pensionsbeloppet

Fördelat på förväntat antal utbetalningar.

Utbetalningstermin

Utbetalningstermin, det vill säga med vilken regelbundenhet pensionen betalas ut, är normalt månadsvis i efterskott. Om det totala utbetalningsbeloppet för perioden understiger 2 procent av prisbasbeloppet, har Folksam rätt att ändra utbetalningstid och utbetalningstermin.

Om pensionskapitalet vid utbetalningstidpunkten, oavsett om du har begärt helt eller partiellt uttag, är lägre än 30 procent av prisbasbeloppet när utbetalningen ska påbörjas, har Folksam rätt att lösa in försäkringen med ett engångsbelopp.

Tidpunkt för utbetalning samt räntebestämmelser

Utbetalning ska normalt ske senast en månad efter det att du eller någon annan som gör anspråk på pensionen fullgjort vad som krävs för utbetalning. Om det finns anledning att utreda om någon uppgift som lagts till grund för försäkringsavtalet varit oriktig eller ofullständig, behöver utbetalning dock inte ske förrän en månad förflutit efter det att sådan utredning avslutats. Utredningen ska bedrivas skyndsamt.

Vid dröjsmål med utbetalning utges ränta enligt räntelagen (1975:635).

Även om dröjsmål inte föreligger utges ränta motsvarande referensräntan minskad med två procentenheter från och med den 31:a dagen efter att belopp förfallit till betalning. Referensräntan fastställs av Riksbanken varje kalenderhalvår.

Ränta utbetalas inte om den sammanlagda räntan understiger 0,5 procent av prisbasbeloppet.

Force majeure

Om dröjsmål med utbetalning uppstår genom myndighetsåtgärd, krigshandling, terroristhandling, strejk, bojkott, blockad eller liknande händelse, ansvarar inte Folksam för förlust som detta kan medföra.

Så här går anmälan om dödsfall till

Vid dödsfall ska anmälan göras till Fora snarast möjligt. Dödsfallsintyg och släktutredning från Skatteverket ska bifogas anmälan. På begäran ska kompletterande handlingar och uppgifter i övrigt som är av betydelse för bedömning av rätten till utbetalning lämnas.

Avgifter och skatter

Avgifter

Under försäkringstiden uppkommer kostnader för administration och kapitalförvaltning. Folksam har rätt att ta ut vid var tid gällande avgifter, godkända av kollektivavtalsparterna. Avgifterna kan ändras. För närvarande gäller avgifterna nedan.

Försäkringsavgift

För Avtalspension SAF-LO 2014 samt Livsarbetstidspension 2014 gäller:

Folksam tar ut följande försäkringsavgifter per år och försäkringsavtal:

- 65 kronor i fast avgift
- 0,12 procent av pensionskapitalet.

För Avtalspension SAF-LO 2009 samt Livsarbetstidspension 2009 gäller:

Folksam tar ut 70 kronor i fast försäkringsavgift per år och försäkrad.

Kapitalförvaltningsavgift

Innan kapitalavkastningen fördelas på din försäkring tar Folksam ut en kapitalförvaltningsavgift på 0,06 procent av förvaltad kapital.

Flyttavgift

För Avtalspension SAF-LO 2014 samt Livsarbetstidspension 2014 gäller:

Flyttavgiften, som tas ur pensionskapitalet vid flyttillfället, är 400 kronor per flyttillfälle. Om värdet på pensionskapitalet är 400 kronor eller lägre tar Folksam inte ut någon flyttavgift.

För Avtalspension SAF-LO 2009 samt Livsarbetstidspension 2009 gäller:

Flyttavgiften är 0 kronor.

Övriga avgifter

Inga extra avgifter tas ut för pensionsutbetalning eller vid ändring av försäkring.

Se folksam.se för aktuell information om avgifter.

Skatter

Avkastningsskatt

Folksam betalar, enligt lag, årlig avkastningsskatt som dras från försäkringens värde.

Inkomstskatt

Din utbetalning från försäkringen beskattas som inkomst av tjänst. Folksam gör avdrag för preliminär skatt.

Övrigt

Information om försäkringen

Värdebesked

Innan ålderspensionen börjar betalas ut får du ett årligt värdebesked från Fora med information om dina försäkringar inom Avtalspension SAF-LO. Om du har frågor om detta värdebesked ska du vända dig till Fora.

Efter det att ålderspensionen börjat betalats ut får du värdebesked från Folksam istället. Du kan även få ett värdebesked från Folksam i de fall Fora ej skickar ut ett. Du kan följa värdeutvecklingen på folksam.se, under Logga in på Mina sidor.

Förmånstagarförordnande

Om du har frågor om ditt förmånstagarförordnande ska du vända dig till Fora.

Information innan utbetalning

Inför utbetalning av ålderspension vid ordinarie pensionsålder 65 år får du en kortfattad information från Folksam om de ändringsmöjligheter du har innan utbetalningen påbörjas.

Skydd av personuppgifter

Folksam värnar om din personliga integritet och vill att du ska känna dig trygg i hur vi hanterar dina uppgifter. När du ingår ett försäkringsavtal med Folksam, behöver vi hantera dina personuppgifter för att kunna administrera försäkringsförhållandet, hantera anmälda skador, beräkna försäkringspremier eller för att tillhandahålla relevant information och marknadsföring till dig. De uppgifter vi behandlar kan vara ditt namn och adress, hälsoinformation, om det finns medförsäkrad, uppgifter om försäkringsfall och annan relevant information. Merparten av personuppgifterna samlas in från dig men vi kan även samla in uppgifter från en tredje part eller från offentliga källor. Personuppgifterna behandlas huvudsakligen för att vi ska kunna fullgöra våra åtaganden enligt försäkringsavtalet. Vi kan även behöva hantera uppgifterna för att fullgöra en rättslig förpliktelse, för att fastställa, göra gällande eller försvara ett rättsligt anspråk eller när vi har ett berättigat intresse av att hantera dina uppgifter.

Kontaktuppgifter till det Folksambolag som är ansvarig för hanteringen av dina personuppgifter finner du i ditt försäkringsbesked. Du kan från och med 25 maj 2018 även kontakta Folksams dataskyddsombud på dataskyddsombud@folksam.se.

Vi kommer att spara dina personuppgifter så länge vi behöver dem för att uppfylla det ändamål för vilka de samlats in. Därefter raderar vi uppgifterna.

Dina personuppgifter hanteras med sekretess enligt Folksams etiska regler. Dina adressuppgifter och grundläggande uppgifter om ditt avtal hanteras i ett för Folksambolagen gemensamt kundregister för bland annat automatiskt adressuppdatering och samordning av bolagens information och marknadsföring till dig. Vi kan även behöva lämna ut vissa personuppgifter till återförsäkringsbolag.

Om uppgifterna överförs till ett land utanför EU, säkerställer vi att sådan överföring är laglig, exempelvis genom att använda de standardiserade modellklausuler för dataöverföring som antagits av EU-kommissionen och som finns tillgängliga på EU-kommissionens webbplats.

Du har rätt att få information om vilka uppgifter som vi behandlar om dig, att få felaktiga uppgifter rättade, att begära att vi begränsar vår behandling och att dina uppgifter överförs till annan part samt invända mot den behandling vi utför. Du har även rätt att inge klagomål till ansvarig tillsynsmyndighet.

Läs mer om Folksams hantering av personuppgifter och dina rättigheter på folksam.se/personuppgifter.

Motverkande av penningtvätt och finansiering av terrorism

Folksam följer ett strikt regelverk för att förhindra att dess produkter och tjänster utnyttjas för finansiell brottslighet. Försäkringstagare, försäkrad och andra personer relaterade till försäkringsavtalet är skyldiga att förse Folksam med all nödvändig information och dokumentation med anledning av tillämplig lagstiftning.

Folksam har rätt att

- begränsa ett befintligt avtal samt vägra att ingå nytt avtal om förutsättningarna i första stycket inte är uppfyllda eller i de fall misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism föreligger
- avsluta avtalsförhållandet om det på skälig grund kan misstänkas att nyttjandet av Folksams produkter eller tjänster utgör led i penningtvätt eller finansiering av terrorism
- dela information till andra bolag inom Folksamgruppen i syfte att upptäcka och motverka penningtvätt och finansiering av terrorism.

Skaderegistrering

Bolaget använder sig också av ett för försäkringsbranschen gemensamt skade-anmälningssystem (GSR). Detta register innehåller vissa uppgifter om skadan samt uppgift om vem som begärt ersättning och används endast i samband med skadereglering. Det innebär att bolaget får reda på om du tidigare anmält någon skada hos annat försäkringsbolag. Ändamålet med GSR är att tillhandahålla ett underlag till försäkringsföretag för att identifiera oklara försäkringsfall. Därigenom kan företagen motverka utbetalning av ersättningar som baseras på oriktiga uppgifter. Uppgifterna kan även användas i oidentifierad form för statistiska ändamål.

Personuppgiftsansvarig för GSR är Skadeanmälningssystem (GSR) AB, Box 24171, 104 51 Stockholm. Se www.gsr.se för mer information om den behandling av uppgifter som förekommer i registret.

Om du inte är nöjd

Vänd dig först till Folksam

Om du har frågor om behandlingen av ditt ärende, ta i första hand kontakt med ärendets handläggare, som kan ge dig förklaringar och kompletterande upplysningar.

Om du skulle vilja gå vidare med ditt ärende, har du rätt att få det omprövat hos Folksam eller överprövat enligt nedan.

Genom konsumentvägledaren i din kommun eller genom Konsumenternas försäkringsbyrå kan du få vägledning i frågor som rör försäkring och sparande enligt nedan.

Din rätt till överprövning av ditt ärende

Om du inte är nöjd med Folksams beslut eller handläggning kan du begära att få ditt ärende prövat hos Kundombudsmannen Folksam. Om det därefter föreligger tvist kan du begära överprövning i allmän domstol.

Om ditt ärende gäller tolkning av Avtalspension SAF-LO prövas din fråga i första hand i nämnd, se nedan. Om det därefter föreligger tvist har part i tvisten rätt att hänskjuta frågan för slutligt avgörande till pensionsskiljenämnd enligt pensionsplanens bestämmelser.

Kundombudsmannen Folksam

Kundombudsmannen Folksam är en fristående och opartisk instans som kostnadsfritt prövar de flesta försäkrings-, sparande och skadeärenden. Anmälan måste göras inom ett år från det att Folksam lämnat slutligt besked.

Adress: 106 60 Stockholm, telefon: 020-65 52 53

e-post: kundombudsmannen@folksam.se

webb: folksam.se/kundservice/kundombudsmannen

Nämnder

Kollektivavtalsparterna har träffat överenskommelser om en särskild nämnd – Pensionsnämnden – som svarar för tolkningen av bestämmelserna för Avtalspension SAF-LO. Pensionsnämnden prövar ärenden avseende Livsarbetspension endast i de delar man i de förbundsvisa överenskommelserna har hänvisat till Bestämmelser för Avtalspension SAF-LO. Försäkringstagare eller du som försäkrad kan begära att fråga som angår er ska prövas av nämnden. Begäran om prövning i nämnden ska lämnas till Fora, som ansvarar för nämnden.

Om ett ärende har prövats av nämnden och tvist om tolkning eller tillämpning av försäkringsvillkoren eller försäkringsavtalet i övrigt föreligger, kan part hänskjuta tvisten till särskild skiljenämnd för avgörande. Skiljenämnden består av ledamöter utsedda av kollektivavtalsparterna. Det går också att få rättslig prövning genom att talan väcks i allmän domstol, under förutsättning att saken inte tidigare avgjorts genom skiljedom.

Allmänna reklamationsnämnden (ARN)

ARN är en statlig myndighet som kostnadsfritt prövar de flesta tvister om privatpersoners försäkringar, dock inte tvister som rör ett lägre belopp än 2 000 kronor, fler undantag finns och framgår av ARN:s hemsida. Anmälan till ARN måste göras senast inom ett år efter det att du har framfört ditt klagomål till Folksam.

Allmän domstol

Tvist med Folksam kan prövas av tingsrätten. Om du har rättsskyddsförsäkring kan du få ersättning därifrån för en del av kostnaderna. Du måste i så fall kontakta advokat eller annat lämpligt ombud, som kan godkännas av Nämnden för Rättsskyddsfrågor (FNR).

Konsumentvägledning

- Konsumenternas försäkringsbyrå

Konsumenternas försäkringsbyrå ger kostnadsfri vägledning i frågor som rör försäkring, men prövar inte enskilda tvister.

Adress: Box 242 15, 104 51 Stockholm, telefon: 0200-22 58 00

webb: konsumenternas.se

Kommunal konsumentvägledning

- Kommunal konsumentvägledning

Kommunal konsumentvägledning finns i många kommuner och ger kostnadsfri hjälp i försäkringsärenden.

Konsumentverket

webb: hallakonsument.se

Begreppsförklaringar

Arvsvinst

Pensionskapital efter avliden med försäkring som saknar fullständigt återbetalningsskydd eller annat efterlevandeskydd och som tillfaller övriga liknande försäkringar.

Flytträtt

Villkor i försäkring som gör det möjligt för försäkringstagaren eller den försäkrade att under vissa förutsättningar flytta pensionskapital från en försäkringsgivare till en annan eller från en förvaltningsform till en annan. Flytträtt kan också gälla då pensionskapital tillhörande en viss generation av produktvillkor flyttas till en annan generation av produktvillkor.

Förmånstagare

Person som har rätt att få pension från försäkringen.

Försäkrad

Fysisk person på vars liv, ålder eller hälsa en försäkring gäller. För denna försäkring är det den anställde som är försäkrad och i dessa försäkringsvillkor benämns den försäkrade i du-form.

Försäkringsgivare

Försäkringsgivare som fysisk eller juridisk person har tecknat försäkring med.

Försäkringshandlingar

Försäkringsbesked

Innehåller upplysningar om försäkringens omfattning.

Försäkringsvillkor

Beskriver de regler som gäller för försäkringen. Innehåller bland annat upplysningar om vem som är försäkringsgivare samt vilka ersättningsmoment och ändringsmöjligheter som finns.

Försäkringstagare

Fysisk eller juridisk person som har tecknat försäkring med försäkringsgivare eller som har övertagit en försäkring. För denna försäkring är det arbetsgivaren som är försäkringstagare.

Försäkringstid

Försäkringens giltighetstid.

Garanterat pensionsbelopp

Det lägsta pensionsbelopp som Folksam garanterar att betala ut enligt försäkringsavtalet.

Pensionskapital

Aktuellt värde på sparad pensionskapital.

Prisbasbelopp

Belopp som grundar sig på prisutvecklingen i samhället (konsumentprisindex) och som varje år bestäms av regeringen.

Real avkastning

Real ränta är den ränta som erhålls om inflationen räknas bort från den nominella räntan.

Tillgångsslag

Tillgångar som försäkringens premier placeras i, till exempel aktier och fastigheter.

Traditionell försäkring (förvaltning)

Förvaltningsform som innebär att försäkringsgivare bestämmer hur pengarna ska placeras och som normalt innehåller någon form av garanti.

Återbetalningsskydd

Efterlevandeskydd som innebär att hela eller en del av pensionskapitalet betalas ut till försäkrades efterlevande vid den försäkrades död.

Folksam